

היועץ המשפטי לממשלה, אביחי מנדלבלט צילום: מרק ישראל סלם

היועץ המשפטי לממשלה בעד מינוי פוליטי של משנה למנכ"ל במשרדי הממשלה

חוות דעת של המשנה ליועמ"ש קובעת כי הצעת נתניהו, המאפשרת לשר לבחור משנה למנכ"ל מבין שלושה מועמדים שעליהם המליצה ועדת איתור – היא פגיעה בעקרונות המכרז • עוד נטען כי אין מניעה משפטית לקבוע כלל שיאפשר זאת בפועל, אך מדובר ב"הסטה נוספת של נקודת האיזון בין אינטרסים לגיטימיים של הדרג הפוליטי לבין שמירה על שירות מדינה ממלכתי"

מוטי בסוק

היועץ המשפטי לממשלה, עו"ד אביחי מנדלבלט, תו"מך ברפורמה מרחיקת לכת במינויים שמנסה לקדם ראש הממשלה, בנימין נתניהו. הרי פורמה תחזק את המינויים הפוליטיים במשרדי הממשלה, על ידי מינוי של משנה למנכ"ל במשרדי הממשלה בידי השרים. הרפורמה תוביל לשינוי בדיפוס העבודה של ועדות האיתור לתפקידים בכירים בשירות המדינה, כך שהוועדה תבחר שלוש מועמדים, במקום אחד כיום, והבחירה הסופית תהיה של השר. עד כה, המינויים הבכירים בשרות המדינה, שבהם נוגעת הריפורמה שמקדם נתניהו, נחשבו למקצועיים בלבד.

באחרונה נערכו דיונים בנושא בראשות מנדלבלט. בעקבות הדיונים הועברה בזים ראשון האחרון למשרד ראש הממשלה חוות דעת מאת דינה זילבר, המינה ליועמ"ש, על דעת היועץ המשפטי לממשלה, שמסכמת את המלצות הדרג המשפטי ביהס להצעות הללו. בעניין ההצעה להגדיר את משרת המשנה למנכ"ל משרד ממשלתי כמשרת אמון מקצועית, הפטורה ממכרז בכל משרדי הממשלה שבהם יותר מ-150 עובדים, נקבע בחוות הדעת כי בהצעה גלומים קשיים משפטיים, אך ניתן לאשרה במיגבלות מסוימות.

חשש מפוליטיזציה בשירות המדינה

לפי משרד היועץ המשפטי לממשלה, תפקידו של המשנה יהיה לקדם תחומי מדיניות בשטח הפעולה של המשרד ונושאי רוחב חוצי־ארגון, על פי קביעת

המנכ"ל. בתחומים שעליהם יהיה המשנה למנכ"ל אמון הוא יהיה שני למנכ"ל בלבד ויהיה מוסמך להנחות את הגורמים המקצועיים והרלוונטיים למשימותיו במשרד. לדברי זילבר, הקשיים המשיפטיים המרכזיים שגלומים בהצעה נובעים, ראשית, מהרחבתו המשמעותית של חריג הפטור ממכרז כפי שהוא מעוגן כיום בהחלטות הממשלה הרלוונטיות; ושנית, מהפרת עקרון היסוד המיקובל בשירות המדינה, שלפיו אלה הממלאים משרות אמון אינם יכולים להיות חלק מההיררכיה הניהולית והמקצועית במשרד הממשלתי. זאת, לשם שמירה על אופיו הממלכתי־מקצועי של שירות המדינה ומניעת החשש מפני פוליטיזציה של השירות.

כדי להתגבר על הקושי האחרון קובעת חוות הדעת כי יש להתנות את ההסדר המוצע בכך שהשר יהיה ראשי למנות משנה למנכ"ל במסגרת משרה שתוגדר כמשרת אמון בכירה נוספת כלשכת המנכ"ל. נושא המשרה יהיה אמון על שטחי פעולה הנוגעים למשימות ולפרייקטים מרכזיים בתחומי הפעולה של המשרד, כפי שיקבע המנכ"ל. ואולם, היחידות המקצועיות והמינהליות של המשרד לא יהיו כפופות למשנה למנכ"ל והממונה עליהן ימשיך להיות המנכ"ל.

בנוסף, המשנה למנכ"ל לא יהיה חבר ועדות משרדיות קבור, כדוגמת ועדת מכרזים וועדת תמיכות. בהינתן תנאים אלו, קובעת חוות הדעת כי ניתן לאמץ את ההצעה.

מתי יצטרכו השרים לנמק את החלטתם

ביחס להצעת ראש הממשלה כי ועדות איתור לתפקידים בכירים ימליצו בפני השר הממנה על שלי

שה מועמדים, ולא על מועמד יחיד כמקובל עד כה, וכי השר הממנה יבחר מבין השלושה את המועמד הרצוי לו – אומרת חוות הדעת כי זו פוגעת בעקרונות המכרז, שלפיהם ההליך יהיה הליך תחרותי תשווינו. לפיכך קיימת מניעה משפטית באימוצה.

עם זאת, בחוות הדעת נקבע כי מבחינה משפטית ניתן להחיל כלל לגבי מקרים שבהם ועדת האיתור תמצא כי קיימים שלושה מועמדים בעלי התאמה גבוהה ביותר לתפקיד. במקרה זה תמליץ הוועדה על שלושתם בפני הגורם הממנה. אם יימצאו שני מועמדים בעלי התאמה גבוהה ביותר, תמליץ הוועדה על שניהם.

חוות הדעת קובעת כי כבר במצב המשפטי הקיים, מוקנית לוועדת האיתור הסמכות להביא בפני השר הממנה שניים או שלושה מועמדים, במצב שבו מידת התאמת המועמדים לתפקיד דומה, אך לכל אחד מהם יתרון ייחודי מובהק בתחום שונה או במקרה שבו הפערים בין שניים או שלושה מועמדים מינימליים. אפשרות זו אינה מגשימה את הסמכות המוקנית לשר הממנה לחוות דעה על התאמת האדם שעליו המליצה ועדת האיתור לתפקיד שעליו הוא מופקד ושלגביו הוא נושא באחריות ציבורית.

עוד נקבע כי כאשר הוועדה תמליץ על כמה מועמדים, יהיה עליה לנמק את החלטתה בפירוט, להתייחס לפערים בין המועמדים ולדרג אותם. אם השר יבקש למנות מועמד שלא דורג ראשון על ידי הוועדה, יהיה עליו לנמק את החלטתו. בנוסף, המתווה האמור יהיה כפוף להנחיה הקיימת של היועץ המשפטי לממשלה, ושלפיו במקרה שבו אחד מהמועמדים שעליהם שוקלת הוועדה להמליץ הוא בעל זיקה לשר משרי הממשלה, עליה להמליץ על מועמד אחד בלבד.

בסיכום חוות הדעת נקבע כי "הצעות אלה מצטרפות לשורה של החלטות שהתקבלו בשנים האחרונות הנוגעות לאופן ניהול הסגל הבכיר בשירות המדינה, וכי מנקודת מבט כוללת משמעות הרברים

היא הסטה נוספת של נקודת האיזון הקיימת ביחס למינויים בשירות המדינה בין האינטרסים הלגיטימיים של הדרג המיניסטריאלי בקידום המדיניות שלשמה נבחר, לבין הצורך בשמירה על שירות מדינה בעל אופי ממלכתי, מקצועי

היועמ"ש מכשיר את הרחבת המינויים הפוליטיים במשרדי הממשלה – עם כמה הגבלות

מוטי בסוק 3